

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Ökad säkerhet i domstol (SOU 2009:78)

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning att det finns ett klart uttalat behov av att utöka möjligheterna till säkerhetskontroll i domstolarna. Åklagarmyndigheten föreslår till skillnad från utredningen att fast säkerhetskontroll, dvs. att bemannad inpasseringskontroll med larmbågar ska finnas vid entrén till domstolen, ska genomföras på permanent basis. Därmed tillstyrker Åklagarmyndigheten förslaget att det endast ska förekomma en typ av säkerhetskontroll och att den nuvarande indelningen i ”allmän” och ”särskild” säkerhetskontroll ska utgå.

Som ett komplement till säkerhetskontroll med ordningsvakt på permanent basis – *fast säkerhetskontroll* – ska domstolen vid konkret hotbild kunna besluta om att polisman genomför säkerhetskontroll – *förstärkt säkerhetskontroll*.

Utgångspunkter

Utredningen gör bedömningen att det allt hårdare samhällsklimatet kräver ett förändrat synsätt på säkerheten i våra domstolar. Konkreta belägg för behovet finns i form av inträffade incidenter. Dessutom visar olika undersökningar som utredningen redovisar att allt fler känner otrygghet och osäkerhet vid domstolsförhandlingar. Det gäller inte minst målsägande och vittnen som kallas att höras i rättsgången. En grundläggande förutsättning för en effektiv brottsbekämpning och lagföring är att målsäganden och vittnen inte drar sig för att infinna sig till förhandlingen. Under senare tid har noterats att detta förekommer i en ökande utsträckning. I det avseendet bör en förstärkt säkerhet ha en stor betydelse.

Även bland dem som yrkesmässigt vistas i domstolarna som åklagare och advokater finns liknande uppfattningar. Utredningar redovisar även undersökningar bland domare som visar att det är en uttalad uppfattning att säkerhetsnivån generellt sett är alltför låg i domstolarna.

Genomgående är således att säkerheten i domstolarna ofta är alltför dålig och att det finns en bred acceptans för att påtagligt höja säkerhetsnivån.

En permanent säkerhetskontroll bör införas

Säkerhetskontroller som grundas på bedömningar av läget i en viss situation eller under en bestämd period tenderar alltid att bli osäkra och slumpmässiga. Det framgår att många mycket allvarliga händelser inträffat utan att situationen i förväg bedömdes som särskilt riskfylld. Utredningens förslag om en mer abstrakt hotbild som skälig grund för säkerhetskontroll bygger på antagandet att domstolen har tillgång till underrättelser för sin bedömning. Som utredningen framhåller är det förenat med betydande svårigheter att i förväg bedöma vilka mål som resulterar i våld, hot eller annan brottslig gärning.

Om man generellt vill få till stånd en förbättrad säkerhetsnivå, kräver det att det att man vidtar åtgärder av mera beständigt slag. En permanent säkerhetskontroll kan visserligen inte alltid utgöra en garanti mot att något inträffar. Men en obligatorisk kontroll i form av en bemannad inpasseringskontroll med larmbågar vid entrén till domstolen innebär en avsevärd minimering av risken att farliga föremål förs in i domstolen. Vetskapen om att det alltid utförs en kontroll kommer med all sannolikhet att ha betydande preventiv effekt. Sammantaget måste en fast kontroll vara ägnad att medföra att känslan av trygghet och säkerhet kommer att öka påtagligt hos dem som vistas i lokalerna. Som har berörts i det föregående kan det antas att detta kommer att ha en positiv inverkan på villigheten att medverka i rättegångar, vilket även borde leda till färre inställda rättegångar.

En permanent kontroll kommer också att göra att kontrollen blir ett normalt och vardagligt inslag. Det kommer därför att avdramatisera kontrollerna på det sättet att ingen har anledning att känna sig särskilt utpekad för att han eller hon deltar i en rättegång där en säkerhetskontroll genomförs. Risken minskar således för att någon enskild eller gruppering ska pekas ut som särskilt farlig eller uppfattar sig som dömd på förhand. Ökad säkerhet och trygghet bidrar därmed även till att upprätthålla tilltron till rättsprocessen och de rättsvårdande myndigheterna.

Enligt Åklagarmyndighetens mening finns det inte anledning att utgå från något annat än att en permanent säkerhetskontroll i domstolar kommer att accepteras och uppfattas som motiverad av medborgarna i allmänhet. Den internationella jämförelse som utredningen har gjort visar att säkerhetsnivån i domstolarna är betydligt högre i de flesta jämförbara länder. Permanenta kontroller med metalldetektorer och/eller larmbågar finns på olika håll. Det finns inte någon anledning att utgå från något annat än att ett motsvarande system skulle accepteras i Sverige. Mera ingripande kontroller förekommer sedan länge vid flygplatser. Kontroll genom larmbågar finns i många varuhus.

Förhandlingsoffentligheten

I tidigare lagstiftningssammanhang har diskuterats i vilken utsträckning kontrollåtgärder vid domstolsförhandlingar är förenliga med regeringsformens bestämmelser om förhandlingsoffentlighet och skydd mot kroppsvisitation. Åklagarmyndigheten vill i likhet med utredningen peka på att lagstiftaren inte bör vara bunden av tidigare uttalanden i denna fråga med hänsyn till att säkerhetssituationen numera generellt sett måste betecknas som betydligt mera allvarlig än tidigare. Det finns ju också olika händelser som tydligt och konkret visar att samhällsklimatet hårdnat.

Som utredningen framhållit kan det inte betraktas som ett enligt regeringsformen godtagbart intresse för besökare att få ta med sig farliga föremål till domstolen. Även med en fast säkerhetskontroll kommer kravet på förhandlingsoffentligheten att kunna upprätthållas. Kontrollen innebär inte annat än var och en som inte bär med sig farliga föremål har fritt tillträde till förhandlingen på samma sätt som i dag. Rätten att bevittna en rättegång kommer därmed inte att begränsas. Anonymiteten kommer att kunna upprätthållas i samma utsträckning som idag.

Den integritetsinskränkning i övrigt som en fast säkerhetskontroll kan anses innebära framstår i ett demokratiskt perspektiv som full rimlig med hänsyn till det starka samhällsintresse som motiverar kontrollen. Som utredningen pekar på har man i Finland gjort bedömningen att det av artikel 6 i Europakonventionen följer även en skyldighet att sörja för säkerheten för dem som deltar i rättegången.

Den form av säkerhetskontroll som Åklagarmyndigheten förordar har redan en motsvarighet hos Sveriges Riksdag. Det kan enligt myndighetens uppfattning inte med fog göras gällande att den kontroll som förekommer där skulle utgöra ett mindre intrång i de demokratiska rättigheterna än vad motsvarande kontroll i domstolarna skulle innebära.

Säkerhetskontroller i två nivåer

Som framgått menar Åklagarmyndigheten att en säkerhetskontroll som ett förstahandsalternativ ska kunna genomföras av ordningsvakt efter närmare anvisning av polismyndigheten och under ledning av polisman. Om det finns en konkret hotbild bör det finnas möjligheter för domstolen att besluta om en förstärkt säkerhetskontroll på det sättet att kontrollen ska genomföras av polisman med rätt att utföra kroppsvisitation och undersökning av väskor.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Anders Perklev. I beredningen av ärendet har deltagit överåklagaren Nils Rekke och säkerhetschefen Mikael Svensson.

Anders Perklev

Nils Rekke

Kopia till
Ekobrottsmyndigheten